

Fig. 1. Luftfotografi af det næs i Munkesøen, hvortil Seem †kloster med stor sandsynlighed kan stedfæstes. Nord opad. I nederste højre hjørne Munkesøen og ovenfor næsset Skallebæk. Hans Stiesdal fot. 1963. – *Luftaufnahme einer in den Munkesøen hineinreichenden Landspitze, auf der mit großer Wahrscheinlichkeit †Kloster Seem lag. Norden ist oben. Links unten liegt Munkesøen und oberhalb der Landspitze Skallebcek.*

†SEEM KLOSTERKIRKE

SEEM SOGN

Et kloster af benediktinerordenen må være grundlagt i Seem i første halvdel eller midten af 1100'rne, øjensynligt af Ribebisperne.[1] Det var, som en del af denne ordens stiftelser, organiseret som et dobbeltkloster for både munke og nonner.[2] En gennemgribende forandring foretoges af bisp Radulf (1162-71), idet nonnerne udskiltes og snarest blev overført til S. Nikolaj kloster i Ribe (jfr. s. 840), mens stiftelsen i Seem reorganiseredes som mandskloster af cisterciencerordenen. Heri indgik en tilførsel af munke fra denne ordens skånske kloster i Herrisvad, hvis abbed Stefan efter Radulfs død 1171 overtog hans bispestol i Ribe. Herrisvadmunkene kan være ankommet endnu i Radulfs bispetid, men meget tyder på, at de først er rykket ind i Seem 1173. I så fald er en efterfølgende flytning af klostret til dets blivende sted i Løgum ikke, som gerne antaget, sket dette år, men først 1175.[3]

Munkene i Løgumkloster (DK. SJyll., s. 1050f.) beholdt godset i Seem, der antagelig blev omdannet til en ladegård (grangie).[4] Klostergodset i Seem, der i senmiddelalderen optrådte under navnet »Munkegård«, afhændedes 1501 ved mageskifte med Ribebisperne.[5]

Om en †kirke og (†)begravelsesplads i Seem haves alene oplysningen, at en vis Hellavus blev begravet i Seem og siden overført til Løgum (jfr. dog ndf.).[6]

Klosteranlæggets bygninger er ikke sikkert stedfæstede. Sandsynligheden taler dog for en placering centralt i sognet på et næs, der fra vest skyder sig ud i den engang udtørrede, men nu atter vandfyldte Munkesø (fig. 1). Næsset afgrænses mod syd og øst af søen, mod nord af Nørbæk, der udgør søens afløb til Ribe å. Vandstanden, der reguleres ved Skallebæk mølle (tidligere Munkemølle), har uden tvivl tidligere været højere, således at næsset i endnu videre udstrækning end nu har været omgivet af vand.

Der er ikke registreret bygningsrester på næsset, hvor Munkegård endnu i forrige århundrede var beliggende;[7] gården er senere flyttet et par hundrede meter mod vest.[8] Efteråret 1998 gennenførtes yderst på næsset en mindre, arkæologisk prøvegravning. Ved denne registreredes en række øst-vest orienterede nedgravninger, hvoraf mindst én, formentlig i alt ni, var – sandsynligvis kristne – grave, der med nogen forsigtighed lader sig datere til 1100erne.[9]

KILDER OG HENVISNINGER

Historisk indledning ved Michael H. Gelting og Ebbe Nyborg, beskrivelse ved Mogens Vedsø. Tysk oversættelse ved Bodil Moltesen Ravn. Redaktionen afsluttet marts 1999.

[1] DiplDan. 1. rk. III, 163. Et nekrologium fra 1518 (for efterfølgerklostret Løgum) anfører messer for ribebisper tilbage til Elias (1142-62), der således må have betænkt munkene i Seem (SRD. IV, 580). Se i øvrigt: M. Mackeprang: Løgum Kloster og dets Gods, Sønderjydske Aarbøger 1945, s. 25f.; Svend E. Green-Pedersen: De danske cistercienserklostres grundlæggelse og den politiske magtkamp i det 12. årh., Middelalder, Metode og Medier, Festskrift til Niels Skyum-Nielsen, 1981, s. 51f.; B. P. McGuire: The Cistercians in Denmark, Cistercian Studies Series 35, Kalamazoo, Michigan, 1982, s. 105; J. France: The Cistercians in Scandinavia, Cistercian Studies Series 132, Kalamazoo, Michigan, 1992, s. 56f. og 66f.; Thomas Hill: Könige, Fürsten und Klöster. Studien zu den dänischen Klostergründungen des 12. Jahrhunderts, Frankfurt am Main, Bern, New York, Paris 1992, s. 314f.

[2] Se note 1 og artiklen Doppelkloster (M. Parisse) i Lexikon des Mittelalters, München und Zürich 1980ff.

[3] Således Green-Pedersen (jfr. note 1), s. 52, der følges af France (jfr. note 1), s. 57 og 67, samt Hill (jfr. note 1), s. 314.

[4] En notits hos Hamsfort (SRD. I, 278) synes at have ført til den misopfattelse, at der 1215 endnu var et kloster i Seem, som da erhvervede Løgum klosters gods i sognet. Således DaAtlas VII, s. 186 og J. Kinch: Ribe Bys Historie og Beskrivelse indtil Reformationen, Ribe 1869, s. 27. Jfr. DiplDan. 1. rk. V, 50.

[5] SRD. VIII, 103 samt Mackeprang 1945 (jfr. note 1), s. 47 og Kinch (jfr. note 4), s. 416f., 496.

[6] SRD. IV, 587.

[7] Sml. kort over Ribe hrd. 1804 s. 3259.

[8] Ved en sondering på det nypløjede næs i efteråret 1996 iagttoges en del tegl og keramik, der uden tvivl hører den eftermiddelalderlige gård til; dog blev også en enkelt stump af en tagsten af middelaldertype iagttaget.

[9] Undersøgelsen gennemførtes 24. sep. 1998 af Den Antikvariske Samling Ribe, journalnr. ASR 1311. I den ene, sikre grav registreredes særskilt udgravet rum til ligets hoved, sml. Varde †S. Nikolaj, s. 360.